

**TERORISMUL INTERNAȚIONAL ȘI GLOBALIZAREA
ECONOMIILOR. 12 ANI DE LA COMITEREA EVENIMENTELOR
DIN 11 SEPTEMBRIE 2001**

**INTERNATIONAL TERRORISM AND ECONOMIC
GLOBALIZATION. CONTEMPORARY TERRORISM
12 YEARS AFTER 11 SEPTEMBER 2001 EVENTS**

*General (r) prof. univ.dr. Anghel ANDREESCU**

***Rezumat:** Pentru prevenirea și combaterea terorismului, este necesară promovarea multilateralismului efectiv, legea internațională cu fundamentare în domeniu. Amenințarea terorismului internațional necesită în acord multilateral – măsurile de bază ale statelor. Acțiunea globală împotriva terorismului necesită măsuri pentru desființarea grupurilor implicate în activități teroriste prin întărirea sistematică a cooperării internaționale. Lupta împotriva terorismului trebuie să fie coordonată și să asigure respectarea drepturilor omului pe timp de libertate fundamentală. Dialogul, schimbul de experiență și cooperarea dintre state sunt priorități în lupta împotriva terorismului. Contraterorismul trebuie să includă, de asemenea, factori sociali și politici, precum și o toleranță sporită și conștiința tuturor marilor puteri. Pentru combaterea amenințărilor și riscurilor provocate de fenomenul terorismului internațional, în ceea ce privește securitatea globală, comunitatea internațională are nevoie de mai multă coordonare, consultare și strânsă cooperare. Nici un stat nu poate asigura securitatea fără aliați. Contraterorismul este o zonă în care puterea este reprezentată de numărul partenerilor. România sprijină eforturile organizațiilor internaționale, regionale și subregionale de a întări solidaritatea internațională împotriva terorismului în concordanță cu legea internațională și să coopereze, din punct de vedere bilateral, pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen.*

***Cuvinte-cheie:** ordine mondială, prevenire, control, identificarea vulnerabilității, sistemul de cooperare.*

***Abstract:** In preventing and combating terrorism, it is necessary to promote effective multilateralism, international law with the foundation in the field. The threat of*

* Anghel Andreescu, general (r.) prof.univ.dr., secretar de stat Ordine și Siguranța Publică în repetate rânduri la Ministerul Afacerilor Interne, conducător de doctorat în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; este autor a nenumărate cărți, studii și articole în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, precum și din domeniul criminalității organizate.

international terrorism requires multilateral consensus – based measures of the states. Global action against terrorism require measures to dissolve the groups involved in terrorist activities through systematic strengthening of international cooperation. The fight against terrorism must be coordinated and to ensure respect for human rights while and fundamental freedoms. Dialogue, exchange of experience and cooperation between states are priorities in the fight against terrorism. Countering terrorism must also include social and political factors as well as increased tolerance and awareness views of all stakeholders. To combat the threats and risks posed by the phenomenon of international terrorism to global security, the international community needs more coordination , consultation , and close cooperation. No state can not provide security without allies. Counterterrorism is an area where the power lies in the number of partners. Romania supports the efforts of international organizations, regional and sub-regional to strengthen international solidarity against terrorism in accordance with international law, and cooperate bilaterally to prevent and combat this phenomenon.

Keywords: world order, prevention, control, vulnerability identification, cooperation system.

1. Retrospectiva terorii

Terorismul a fost și va fi folosit ca instrument de către diverse țări sau centre de putere în scopul obținerii de beneficii politice sau economice, dar și pentru a destabiliza națiuni sau forțe inamice. În timpul Războiului Rece și în perioada următoare căderii Uniunii Sovietice, problematica amenințărilor la adresa securității era tratată din perspectiva națională, cu accent pe pericolul reprezentat de inamici cunoscuți, clar identificați. Chiar și problemele transnaționale – terorismul, crima organizată, proliferarea, traficul de droguri – erau abordate din perspectiva statului. Această viziune a orientat politica națională de securitate a marilor puteri către acțiuni destinate influențării comportamentului și atitudinii celorlalte state prin intimidare, demersuri, sancțiuni economice, asistență militară etc. S-a pus accentul pe puterea militară ca garanție a securității naționale.

În prezent, acest mod de abordare a amenințărilor din perspectiva statului rămâne necesar, dar nu suficient, întrucât nu mai acoperă întregul spectru de amenințări. Globalizarea a creat noi condiții care minimalizează importanța granițelor naționale, iar amenințarea bipolară a fost înlocuită de un set divers și multipolar de amenințări generalizate și de situații de conflict. „*Credem că Al-Qaeda, această organizație internațională, este rezultatul pierderilor colaterale cauzate de globalizare în acele zone care mai degrabă au de suferit decât de câștigat de pe urma ei, respectiv lumea arabă.*”¹ În mod cert, ne aflăm într-o perioadă de

¹ Ali Laïdi, *Efectul de bumerang*, Editura House of Guides, București, 2007; Antipa, Maricel, *Triumviratul dezastrului global. Terorism global*, Editura Monitorul Oficial, București, 2010.

reșezare a sistemului mondial de state, de tranziție de la „compartimentarea” bipolară, la o altfel de polarizare. „Puterea devine mult mai multidimensională, structurile – mult mai complexe și statele înseși – mult mai permeabile...”². Mai mult ca niciodată, cele scrise de Sun Tzu în sec. VI, î.H. „arta cea mai rafinată a războiului a constat în a spulbera rezistența inamicului fără luptă”³ au devenit realitate cotidiană. Astfel, „în percepția comună, securitatea este înțeleasă drept capacitatea unui actor (al relațiilor internaționale), tradusă în termeni de putere, de a-și apăra valorile fundamentale proprii (interese naționale) și de a le sprijini în proiecția în arena internațională. Securitatea este echivalentă cu existența celui instrument de forță – armata – capabil să facă față acestor imperative, de tăria lui depinzând, în ultimă instanță, soliditatea actorului în cauză”⁴.

Din perspectivă geografică, conflictul Est-Vest, având la bază ideologia a fost înlocuit în ultimul deceniu de decalajul Nord-Sud determinat de diferențele de distribuire a resurselor și bunăstării. Acest clivaj pune în perspectivă avantajele comparative nete dintre state și regiuni, avantaje ajunse la proporții care nu au putut fi anticipate – ceea ce, dacă vom considera distribuția resurselor drept o cauză puternică și insidioasă de conflict, implică un ridicat potențial de risc. Pauperismul structural și-a extins „sfera de influență” și tinde să se adâncească în condițiile în care, în această problematică, „globalizarea” nu a deschis până în prezent un alt orizont concret decât cel al unor noi elemente de evoluție divergentă de natură să prezerve sau chiar să accentueze distanța față de statele dezvoltate. Din acest punct de vedere, este simptomatic faptul că mișcarea pașnică a „verzilor” sau „antiglobaliștilor” dobândește, chiar în Europa, aspecte de „gherilă urbană”. Tot pe parcursul ultimului deceniu s-a asistat la o „renaștere” a terorismului, pe o arie de acțiune și un grad de violență cu adevărat internaționale, având ca principal motor extremismul islamic. Susținătorii și partizanii acestui tip de înțelegere a Islamului sunt în prezent activi în mai multe regiuni, printre care se numără America de Nord, Europa, Orientul Mijlociu, Africa de Nord, Asia Centrală și, într-o măsură mai mică, America Latină. Inițiativele internaționale în lupta împotriva terorismului ar putea avea vaste consecințe pentru unele din aceste regiuni pe măsură ce eforturile nu se vor mai concentra asupra Afganistanului și Irakului.

Principalele tendințe în ceea ce privește stabilitatea mondială rămân globalizarea, schimbările democratice, dezvoltarea rapidă a tehnicii, proliferarea, conflictele etnice, resursele limitate, urgențele umanitare. Problemele circumscrise securității se transferă din zona în care statele trebuiau să înfrunte anumiți inamici

² Joseph S. Nye Jr., *Whar New World Order*, în „Foreign Affairs”, vol.71, no.2, 1992.

³ Sun Tzu, *Arta Războiului*, Editura Militară, 1976.

⁴ Mihail E. Ionescu, *După hegemonie*, Editura Scripta, București, 1993.

într-una în care amenințările au caracter global și a căror soluționare necesită un grad superior de concertare internațională.

Amenințările de securitate rezultă în principal din următoarele tipuri de activități: spionaj; sabotaj; subversiune; terorism; crimă organizată.

2. Conceptualizarea terorii

Conceptul în sine poate fi definit ca fiind „folosirea ilegală a forței sau violențelor împotriva indivizilor sau proprietății în scopul constrângerii sau intimidării guvernelor sau societăților, ca mijloc de atingere a unor obiective politice, etnice, religioase sau ideologice”⁵.

Terorismul poate include: hărțuiri și amenințări; propagandă; furturi de bani, armament, alte echipamente; atacuri armate, cu bombă, distrugeri; asasinat și răpire; mijloace/bunuri chimice, nucleare sau biologice.

Metode specifice de acțiune teroristă sunt: uciderea factorilor umani specifici și nespecifici ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății acestora; răpirea, sechestrarea, luarea de ostatici; agresarea psihică (inclusiv prin amenințări și alarme false); distrugerea/degradarea factorilor materiali ori împiedicarea accesului la aceștia; ocuparea prin forță a unor obiective; deturnarea mijloacelor de transport.

Departate de a concluziona, se poate aprecia că terorismul reprezintă un atentat la viața societății moderne, globalizate sau la nivel local, și a cetățenilor acesteia⁶. Acest fapt impune ca Strategia de combatere a terorismului să aibă drept scop principal protecția cetățenilor, a comunității, a statului național și al satului global. Cooperarea instituțiilor statului și a organizațiilor internaționale cu societatea civilă devine esențială pentru succesul măsurilor stabilite privind protecția comunităților și eliminarea amenințărilor teroriste. Printre rolurile pe care societatea civilă le poate juca în susținerea luptei împotriva terorismului se numără: educație pentru securitate, autoprotecție individuală și colectivă; informarea opiniei publice și educarea cetățenilor în vederea susținerii măsurilor adoptate de autoritățile statului pentru combatere a terorismului; dezbaterăa unor strategii de combatere a terorismului și conferirea de soluții alternative sau

⁵ Curs pentru studenții Academiei de poliție „Alexandru Ioan Cuza”, arma „Poliție de Frontieră; de văzut și Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Terrorism From The Big Encyclopedia of Jihad to Hamas Covenant and The White Qaeda*, în „Romanian Military Thinking”, ianuary-march, vol 1, 2007; Burgess, M., Delcea, E.,I., (2006). *Problematika definerii terorismului*, în *Terorismul Azi*, vol IV-VI, 2006; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Jihadul Islamic*, Editura MAI, 2008.

⁶ Frattasio A., *Epistemologia terorii*, Editura ERA, București, 2006; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *The voice of terror between Islamic law and Civilization Consciousness*, în „Romanian Military Thinking”, april-mai, vol. 2, 2007; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Privatizarea violenței mediul de securitate și semnificațiile terorii*, în „Gândirea Militară Românească” vol. 6, noiembrie-decembrie, 2013.

complementare pentru instituțiile statului abilitate să adopte și să aplice măsuri de combatere a terorismului; promovarea valorilor democrației și a respectului cetățenilor pentru libertățile democratice, dar și respectul față de legalitate, securitate și riscul sporit de fenomene teroriste; exercitarea controlului pentru evitarea comiterii de abuzuri împotriva drepturilor și libertăților cetățeanului, sub lozincă protecției antiteroriste.

2.1. Dimensiunea internațională a fenomenului

Amplificarea și acutizarea terorismului, în general, și a modului său de manifestare, în special, au fost posibile în condițiile favorizante ale mediului actual de securitate și a vulnerabilităților instituțiilor cu responsabilități în combaterea acestuia. Fenomenul este în prezent mai complex, mai violent, mai sofisticat și mai transnațional decât în oricare altă perioadă istorică. Teroristul modern dispune de mijloace suplimentare de acțiune datorită tehnologiilor de comunicare perfecționate, vitezei și ușurinței cu care se poate deplasa către obiectivele vizate. Constrângerile geografice care puteau împiedica terorismul să prolifereze nu mai există. Teroriștii actuali sunt, în numeroase cazuri, foarte instruiți, dispunând de certe competențe în planul operațional, utilizând tehnici sofisticate de acțiune și profitând de avantajele oferite de dispozitivele de criptare și alte tehnologii de comunicare, cum ar fi telefoanele mobile și comunicațiile prin satelit⁷.

O tendință importantă o reprezintă trecerea de la grupări bine localizate, organizate în jurul unei anumite baze teritoriale sau regionale, susținute uneori de state-sponsor, la rețele internaționale, delocalizate de teroriști. Acestea apelează tot mai mult la surse alternative de finanțare, inclusiv la sponsorizare privată, trafic de narcotice, crime și comerț ilegal. Datorită disponibilității de a forma alianțe practice conjuncturale a sporit și caracterul de imprevizibilitate a acțiunilor pe care le coordonează precum și capacitatea acestora de a comite acte de violență extremă. Caracterul difuz, imprevizibil, amenințarea vagă au efecte inhibitoare, de blocare a acțiunii lucide. Sunt afectate grav atât structura socială, cât și individul ca atare. Astfel, o societate afectată, provocată să răspundă violent și care acționează în acest sens poate încuraja propagarea terorii astfel încât această reacție să vină în mod paradoxal în sprijinul demersului terorist. Măsurile de securitate, combinate cu reacțiile punitive afectează largi părți de populație neimplicate în acțiunile insurgente. Terorismul cu caracter etnic și religios este la originea unui mare număr de incidente care s-au produs în lume în cursul ultimilor ani, fiind responsabil de

⁷ Prevost, J.,F., *Les aspects nouveaux du Terrorisme International*, în „Annuaire Francais de Droit International”, Paris, 1973; Radu Nicolae, *Recurs la Siguranța Statului*, Editura FED PRINT, București, 2006; Moisescu F. G.; Andreescu A.; Antipa M., *Terorismul – Amenințare majoră asupra democrației secolului XXI*. Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

incidentele cu cele mai multe victime. Terorismul cu caracter național continuă în numeroase state, fiind în majoritatea cazurilor consecința tensiunilor politice atribuibile revendicărilor teritoriale, conflictelor etnice și religioase sau unor regimuri politice instabile.

Terorismul ideologic a înregistrat un relativ recul, fără însă să dispară. Grupurile de extremă stânga sunt încă active în anumite țări. Extremismul de dreapta, care preconizează ura rasială și încearcă să exploateze în favoarea sa criza economică și fluxurile migratorii, suscită de asemenea preocupări justificate.

Anumite state continuă să finanțeze și să asigure grupurilor teroriste susținerea logistică de care au absolută nevoie, existând încă tabere de antrenament în Asia, în Orientul Mijlociu și în Africa de Nord.

Teroriștii își ameliorează constant metodele atât pe plan tehnic, cât și în ceea ce privește manipularea opiniei publice și a canalelor mass-media. Astfel, imensul interes pe care îl suscită acest fenomen în mediile de informare a favorizat difuzarea imaginilor atentatelor dincolo de granițele statului în care au fost comise, ceea ce conduce, în mod pervers, la o „popularizare” a cauzei lor.

Numeroși factori mondiali – în special scăderea demografică din rândul tinerilor în țările în curs de dezvoltare ale căror sisteme economice și ideologii politice se află sub presiune – vor alimenta dorința grupărilor teroriste, pregătite să recurgă la violență pentru a-și exprima convingerile.

În aceste condiții se poate afirma cu certitudine că terorismul a devenit o problemă transnațională publică. Dimensiunea internațională a combaterii terorismului a căpătat o importanță capitală, atât în ceea ce privește cooperarea și susținerea politică, dar mai ales în necesitatea armonizării și conjugării tuturor capacităților care pot fi angajate în această acțiune.

3. Radiografia balcanică a amenințărilor teroriste

Instabilitatea zonei balcanice provocată, în primul rând, de conflictele intracomunitare, etnice sau religioase reprezintă principala sursă a instabilității securității în plan regional, de aici rezultând și deplasările masive de populație în afară sau în interiorul granițelor statului respectiv. Astfel migrația involuntară stimulează, de regulă, terorismul, traficul de droguri, migrația ilegală, proliferarea crimei organizate, mutând accentul de pe amenințările militare spre cele nonmilitare. Islamul prezent în zona Balcanilor cuprinde minoritățile turce rămase pe teritoriul celorlalte state balcanice, din vremea Imperiului Otoman, precum tătarii sau cerchezii, și populațiile locale islamizate, precum bosniacii și albanezii. Între acestea se detașează, de departe, populația musulmană din Bosnia-Herțegovina, prin dimensiunea religioasă implicată în definirea „națiunii”

bosniace⁸. Zona Balcanilor a cunoscut o criză fără precedent în contextul progresivei dezagregări a spațiului ex-iugoslav. Odată cu aceasta, au fost restructurate rețelele mafioate și s-a reluat, în forță, tentativa de reactivare a fundamentelor politico-statale din timpul Imperiului Otoman, în scopul creării unui avanpost islamic în Europa. Diversitatea de interese s-a făcut simțită atât la nivel regional, balcanic, dincolo de granițele statelor care au continuat să se dezintegreze, cât și la nivel internațional, dat fiind că legăturile dintre mafie și organizațiile islamice radicale s-au extins la nivel global. Impactul mediatic legat de dezmembrarea Iugoslaviei și războaiele din acest spațiu s-au extins și asupra activităților mafioate și de renaștere islamică.

În contextul internațional modificat ca urmare a atentatelor anti americane de la 11 septembrie 2001 și în lumina conexiunilor descoperite între grupările teroriste islamice din întreaga lume, inclusiv cele din regiunea Balcanilor, problema fundamentalismului islamic revine în actualitate.

Într-o declarație făcută înainte la 11 septembrie 2001 ziarului pakistanez „Ummat“, teroristul Osama bin Laden afirma că „avem locuri în lume în care organizațiile Jihad sunt active: Afganistan, Cecenia, Palestina, Bosnia, Sudan, Birmania... Jihadul va continua chiar și după dispariția mea“. Adevărat că Osama bin Laden a fost lichidat, dar nu același lucru se poate spune și despre organizația Al Qaida.

3.1. Încălcarea embargoului

Astăzi nu este un secret pentru nimeni faptul că bosniacii musulmani au fost sprijiniți de comunitatea islamică internațională (interesul unor state sau grupuri islamice pentru „convertirea“ Bosniei rămâne în continuare foarte ridicat. Pentru a da un singur exemplu, canalul iranian de televiziune prin satelit Jaam-e-Jam TV Network/Sahar, a cărui recepție se poate face în condiții foarte bune pe teritoriul fostei Iugoslavii, difuzează filme iraniene, care în momentul actual, nu pot evita temele fundamentaliste). Acest sprijin a îmbrăcat cele mai diverse forme, de la ajutoare umanitare, la furnizarea de armament (în ciuda embargoului impus asupra livrărilor de arme către fosta Iugoslavie) și la participarea unor voluntari islamici. În general, statele și organizațiile laice musulmane s-au abținut de la încălcarea embargoului. În schimb, cu începere din 1992, Iranul, iar după 1993, Arabia Saudită, Malaezia, Brunei și Pakistanul au furnizat arme sau fonduri pentru achiziționarea de arme.

⁸ Hamad, A. A., *Weibe Qaida in Bosnien*, în „Der Spiegel“, decembrie, 2006; de văzut și www.spiegel/politik/ausland

La sfârșitul anilor 93-94, armata musulmană avea 200.000 de soldați și ofițeri. În anul 1994, trupele bosniace cu sprijinul SUA și al țărilor musulmane aveau două avioane de recunoaștere, 85 de tancuri, 3.200 de piese de artilerie grea. În 1993, Sarajevo a achiziționat 6 avioane de transport de producție rusească Mi-8S și rachete antiaeriene SA-16 Igla. În plus, musulmanii produceau arme și singuri: la Zenica erau produse tunuri de 105 mm, la Jablanica – muniții pentru puști automate, iar în orașul Vitez – explozivi. După încheierea războiului civil din Bosnia și Herțegovina (decembrie 1995), Washingtonul a alocat pentru crearea unei armate noi în Federația Bosnia și Herțegovina, în care intrau musulmani și croați, 500 de milioane de dolari⁹.

Cea mai comentată prezență islamică în Bosnia a fost reprezentată de așa-numiții „mujahedini“, fundamentalisti de diverse naționalități (afgani, pakistanezi, iranieni și arabi, cărora li s-au adăugat albanezi și musulmani bosniaci recrutați în regiune) organizați în unități militare independente (precum s-a văzut în mass-media, la 10 decembrie 1995, Bosnia a sărbătorit cu fast, inclusiv defilare militară, a treia aniversare a Brigăzii 7 musulmane integrate, formată din mujahedini, din cadrul Corpului 3 de Armată bosniac.)

3.2. Organizații paramilitare

Primele grupări islamiste paramilitare din Bosnia s-au constituit în lunile premergătoare declanșării războiului în această republică ex-iugoslavă. Cele câteva sute de militanți ai "Jihadului" (alte surse vorbesc de aproximativ 4000 de voluntari musulmani), au sosit în Bosnia din Europa de Vest și din lumea arabă - via Zagreb. La începutul lui 1992 s-a constituit unitatea "El-mujahedeen", care și-a stabilit cartierul general în orașul bosniac Zenitza, într-o uzină părăsită. Unul dintre fondatori a fost algerianul Abdel Mokhatari, cunoscut și sub numele de Abu El Maali. Mercenarii și voluntarii islamiști primeau salarii între trei și cinci mii de mărci germane. Înarmarea formațiunilor politice musulmane din Bosnia s-a făcut sub masca unei agenții umanitare sudaneze, condusă de Faith Hassanein-Omal-Faith, apropiat al șeicului Omar Abdel Rahman, imamul condamnat pentru atacul din 1993 de la World Trade Center. Printre sponsorii agenției lui Faith se numără și Ossama ben Laden, ale cărui legături cu integriștii sudanezi au fost demonstrate de replica Americii la atentatele împotriva Ambasadelor SUA din Kenya și Tanzania. Faith era, la începutul secesiunii bosniace, unul dintre principalii colaboratori ai președintelui Alija Izetbegovici – acesta din urmă facilitându-i sudanezului deschiderea unui cont la Die Erste Bank din Austria, prin care circulau fonduri

⁹Hamad, A. A., *Weibe Qaida in Bosnien*, în „Der Spiegel”, decembrie, 2006; de văzut și www.spiegel/politik/ausland; de văzut și http://romanian.ruvr.ru/2013_07_22/Jurnalul-balcanic-Terrorismul-musulman-in-Bosnia-Si-Hertegovina-2873/

destinate achiziționării de arme. De altfel, fostul conducător bosniac a avut, în anul 1993, legături cu Aymna Al-Zawahiri, strategul militar al lui Ossama ben Laden. Alte surse vorbesc de faptul că unitatea „El-mujahedeen“ a fost substanțial sprijinită și de guvernul Statelor Unite. Ea a fost desființată după război și majoritatea membrilor ei au părăsit Bosnia. Richard Holbrooke, negociatorul de pace american în Balcani, a caracterizat acțiunea de sprijinire a mujahedinilor de către americani drept „pactul cu diavolul“.

După terminarea conflictului sângeros, abia prin anul 1998 s-a aflat că, în 1994, Ossama ben Laden a vizitat Albania, declarându-se „activist umanitar și donator“ și că a avut contacte cu reprezentanți ai regimului Sali Berisha, cărora le-a prezentat viziunea sa despre o revoluție islamică. Berisha a coordonat, apoi, personal, organizarea taberelor de antrenament pentru războinicii musulmani. Tot atunci a devenit public faptul că unii colaboratori apropiați ai lui Ossama ben Laden se aflau în Albania pentru a organiza și înarma rezistența anti-sârbă din Kosovo. Armata de Eliberare din Kosovo (Ushtrise Clirimtare te Kosoves – UCK) își are originea în cercurile marxiste, de orientare maoistă, constituite la începutul anilor '80. Precursorii UCK erau admiratori ai comunismului pur și dur promovat de dictatorul comunist Enver Hodja în Albania vecină. Ei urmăreau integrarea provinciei iugoslave în statul albanez și în regimul politic de tip stalinist promovat aici. Adepții acestui curent au participat în 1981 la mișcările de protest ale studenților din Pristina, cerând crearea unei Republici a Kosovo-ului și au fost arestați de autoritățile comuniste locale, formate din albanezi.

După suspendarea statutului de autonomie a regiunii, în anul 1989, mulți dintre ei au emigrat în Germania, Elveția și Suedia. După începerea dezmembrării Iugoslaviei, rolul exilaților a devenit esențial în mobilizarea diasporei și în asigurarea contribuției financiare a acesteia la organizarea luptei pentru independență. O altă sursă financiară importantă a fost impozitul ilegal pe care jumătate de milion de albanezi din lumea întreagă l-au plătit „Republicii Kosovo“, variind între 3 și 10% din salariul lunar. Diferite organizații albaneze din Europa Occidentală și S.U.A. au înființat diverse fundații și fonduri prin care au vărsat banii direct în conturile deschise de UCK. Armele și voluntarii au ajuns în Kosovo prin nordul Albaniei, unde UCK și-a stabilit bazele, în munții din regiunea Tropoja, fieful liderului albanez de dreapta, Sali Berisha.

În Kosovo, „Mișcarea Populară pentru Republica Kosovo“ (LPRK), provenită din fuziunea a patru grupuscule naționaliste de extrema stângă, a constituit nucleul dur al UCK în anii 1992-1993, furnizându-i conducătorii politici și intrând oficial pe scena kosovară în anul 1993, prin asasinarea a doi polițiști sârbi în regiunea Drenica. În anul 1998, mișcarea și-a desemnat reprezentanții politici, aflați sub autoritatea morală a lui Adem Demaci, care, sub presiunea

occidentală și mai ales americană, la începutul anului 1999 a fost înlocuit cu Hashim Thaci, un lider mai pragmatic și dispus să colaboreze cu Occidentul. În același timp, UCK și-a creat un comandament unic, căruia i s-au subordonat șase „regiuni militare” și trei grupuri principale de forțe, astfel că, la sfârșitul anului 1998, efectivele sale erau estimate între 10.000 (aprecieri occidentale) și 35.000 (declarațiile lui Demaci).

Primele dovezi ale legăturilor dintre UCK și integriștii islamici au apărut în luna mai 1998, când, în satul Donje Prekaze, s-a constituit „Abu Bekir Sadik”, prima celulă integristă din Kosovo, coordonată de războinici islamiști, formată din 120 de combatanți organizați în șapte unități. Aceștia aveau cetățenii albaneze, bosniace, macedonene și saudite, yemenite și erau conduși de un egiptean, Abu Ismail, care activase anterior alături de trupele de mercenari iranieni din Zenica (Bosnia). În septembrie 1998, a fost descoperită celebra „rută verde”, care traversa Bulgaria, Macedonia, Kosovo și Bosnia și făcea legătura între Iran, Iraq și Afganistan, pe de o parte, și Europa de Vest, pe de altă parte. Antrenarea luptătorilor UCK a fost încredințată ofițerilor bine instruiți și cu experiența războiului din Bosnia-Herțegovina, majoritatea aparținând cunoscutei divizii „Handjar” a armatei bosniace. La aceștia se adăugau experții iranieni apropiați liderului islamist sudanez Hassan al Turabbi, Hezbollahul iranian, precum și Ossama ben Laden. Ben Works, director la Institutul de Studii Strategice al S.U.A., remarcă faptul că: „oamenii lui ben Laden au fost în Kosovo pentru a înarma, echipa și antrena UCK”. De asemenea, un rol important în consolidarea UCK l-au avut luptătorii bosniaci antrenați în taberele din nordul Albaniei, pentru înființarea cărora guvernul Arabiei Saudite a donat în 1999 un milion de dolari.

Este de semnalat faptul că și după încheierea ostilităților, în Bosnia au rămas grupuri de mujahedini saudiți, yemeniți și ceceni, aceștia implicându-se în operațiunile gherilelor albaneze, fapt ce a pus Occidentul în stare de alertă maximă. Sursele occidentale confirmă acest lucru. În august 1998, la Londra, „The Times” nota că „războinici mujahedini s-au înrolat în UCK, diminuând șansele pentru o soluție pașnică. Sosirea acestora în Kosovo ar trebui să oblige Washingtonul la o reanalizare a politicii sale față de provincia sârbă”. La rândul său, cotidianul spaniol „El Pais”, din 27 aprilie 1999, semnală și el prezența în cadrul UCK a aproximativ 1.000 de mercenari străini proveniți din Arabia Saudită, Yemen, Afganistan, Croația și Bosnia. Serviciile secrete americane, la rândul lor, nu excludeau posibilitatea existenței unor legături între Osama ben Laden și UCK („Washington Post”, din 4 mai 1999). Mai mulți adepți ai lui Ben Laden au fost arestați la Tirana, unde haosul general provocat de prăbușirea jocurilor piramidale în 1997 a favorizat venirea unui număr de extremiști musulmani, deseori deghizați în membri ai unor organizații umanitare.

Astfel, dacă Bosnia devenise primul bastion european al puterii islamice, Kosovo promitea să fie al doilea. O declarație oficială a Departamentului Apărării al S.U.A. preciza că organizația lui Ossama ben Laden, „Al-Qaeda“, sprijinea războinicii musulmani atât în Bosnia, cât și în Kosovo. Criza din Albania a permis Iranului să umple vidul politic, iar Gărzile Revoluționare Iraniene au început să antreneze gherila UCK. Grupuri de albanezi bine selecționați au fost trimise în Iran pentru a studia versiunea iraniană a islamului militant. Cotidianul „Jerusalem Post“ relatează, în 14 septembrie 1998, că milioane de dolari, colectate atât de guvernele islamice, cât și de comunitățile islamice din Europa Occidentală, în special din Germania, au circulat prin Bosnia și Albania, fiind folosite la achiziționarea de arme pentru UCK¹⁰.

În iulie 2000, după ce Administrația de la Belgrad pierduse orice control asupra provinciei Kosovo, iar soarta albanezilor nu mai reprezenta subiect de război, ci de negocieri politice, în Bosnia continuau să existe trei tabere de antrenament pentru mujahedini: la Kakanj, Visoki și Maglaj. Prezența mujahedinilor în spațiul ex-iugoslav a fost catalogată de membrii Grupului Internațional de Criză, ca sursă de instabilitate politică și etnică, cel puțin la nivelul Bosniei. Chiar și SFOR (forța de stabilitate a ONU) are probleme serioase cu zonele în care s-au concentrat foștii combatanți arabi, convoaiele misiunii Națiunilor Unite fiind deseori ținta unor atacuri care nu au încetat nici după arestarea a trei „bosniaci naturalizați“, membri ai organizației conduse de Ossama Ben Laden.

3.3. Internaționala islamică

După 11 septembrie 2001, problema celulelor teroriste fundamentaliste islamice din Bosnia, Kosovo și Macedonia a revenit în atenție, (potrivit publicației bosniace „Slobodna Bosnia“, care citează declarația unui diplomat occidental, centrul campaniei antiteroriste din Europa va fi în Bosnia-Herțegovina), de data aceasta în conexiune cu organizația teroristă „Al Qaeda“ (în traducere – Baza) și liderul ei, Ossama ben Laden, dar și cu o nouă rețea mondială teroristă numită „Internaționala Islamică“ (sau Frontul Mondial Islamic). Înainte de declanșarea campaniei antiteroriste, în lume funcționau cinci cartiere generale ale rețelei: Afganistan-Pakistan-Tadjikistan, condus de ben Laden, comandoul din Asia Centrală, aflat sub conducerea fundamentalistului uzbek Jumma Mamangani, comandoul din Balcani, condus de egipteanul Ayman Al-Zawahiri, care acoperă Europa și Marea Britanie, gruparea Golf – Orientul Mijlociu, al cărui lider este Imad Mughniyek și comandoul care acoperă Africa de Nord, Franța și Spania,

¹⁰ Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *op.cit.*, în „Romanian Military Thinking“, ianuary-march, vol. 1, 2007.

condus de extremistul islamist algerian Fatih Kamel. Conform mai multor surse există dovezi clare asupra prezenței în Balcani a organizației Al Qaeda. De altfel, la indicația SFOR, ca și a Pactului Nord-Atlantic, printre primele persoane arestate în lume în legătură cu atentatul din 11 septembrie 2001 s-au aflat doi cetățeni bosniaci, unul iordanian și unul egiptean, reținuți în prima zi a lunii octombrie la Ilidza, suburbie a capitalei bosniace Sarajevo, iar o săptămână mai târziu, Bensayah Belkacem, un cetățean yemenit de origine algeriană, arestat de către SFOR. Acesta avea două seturi de acte de identitate – unul din Yemen, altul din Algeria, iar între documentele sale s-a găsit numărul de telefon al unuia dintre apropiații islamistului ben Laden cu care tocmai discutase despre pașapoarte străine.

Majoritatea persoanelor provenite din Orientul Mijlociu, Asia Centrală și de Sud-Est sau nordul Africii au ajuns în Bosnia ca activiști ai unor ONG-uri. Sub protecția denumirii de „organizație umanitară” au fost derulate, însă, activități paramilitare și de îndoctrinare, inclusiv a copiilor în vârstă de 13-15 ani.

Astăzi, fundamentalismul islamic în zona Balcanilor este o certitudine chiar și pentru cei mai vehemenți contestatari ai săi din trecutul apropiat. Mai multe state vecine cu Bosnia au prezentat, de altfel, dovezi despre prezența unor celule teroriste sau luptători mujahedini pe teritoriul statului bosniac, dar și în Macedonia sau regiunea Kosovo. Astfel, ministrul de Interne al Serbiei, Dusan Mihailovici a declarat că există două baze teroriste Al Qaeda în Bosnia-Herțegovina, două în Kosovo, precum și reprezentanți ai lui ben Laden în Albania și Macedonia („Evenimentul Zilei”, 20 septembrie 2001). O dovadă este descoperirea în estul provinciei Kosovo, în satul Ropotov – regiune aflată sub controlul contingentului american din cadrul forței multinaționale de pace KFOR, a unei tabere de pregătire a teroriștilor UCK. Au fost descoperiți aproximativ 50 de profesori mujahedini din Afganistan, Algeria și alte țări musulmane care se aflau staționați în permanență în satul menționat. Bosnia figurează pe lista celor 18 țări care au adăpostit celule active ale rețelei „Al Qaeda”, lista publicată de Departamentul de Stat american. Alte informații apărute la sfârșitul lunii octombrie 2001 apreciau ca posibile ținte ale unor atacuri teroriste bazele americane din Kosovo sau Macedonia. De altfel, Ossama ben Laden a afirmat, într-un interviu acordat unui cotidian pakistanez că, în cazul morții sale, celulele active ale combatanților musulmani din Afganistan, Bosnia-Herțegovina, Cecenia, Kashmir, Palestina, Sudan și alte țări nominalizate vor continua războiul.

În momentul de față, interesele americane în zona Balcanilor, dar și a celorlalte state democratice, au intrat în conflict cu cele ale rețelelor terorist-mafiote din această regiune. De aceea, administrația Bush considera că stabilitatea în zonă impune prezența militară a statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice. Astfel, se poate afirma că în Bosnia există un potențial terorist pasiv, că Bosnia este folosită ca o mică bază din spatele frontului, un loc de unde se pot procura ușor arme, documente false și mijloace de circulație.

Perspectiva revigorării fundamentalismului islamic în Europa de Sud-Est, ca și escaladarea acestuia în Turcia, au determinat administrația americană să renunțe la ideea retragerii militare din Bosnia-Herțegovina, Kosovo sau Macedonia și să repună în discuție o posibilă continuare a misiunii „Recolta Esențială”, încheiată cu succes la sfârșitul lui septembrie 2001. Cuvântul de ordine pentru Balcani este „stabilitatea de lungă durată”.

4. Indemn la reflecții:

- De ce se consideră că versiunea oficială despre atacul de la 9/11 septembrie 2001 este un fals?
- democrația occidentală pe termen scurt sau mediu nu mai pare o soluție în problema terorismului;
- atacul terorist din 11.09.2001, împotriva S.U.A a marcat un mare punct de cotitură către o reevaluare a ordinii mondiale și necesitatea instaurării unei noi ordini se impune cu stringență în marea dezordine creată;
- mitul invincibilității SUA a fost spulberat în decurs de câteva zeci de minute și dacă mica superputere mondială a fost atacată la ea acasă, celelalte țări au devenit și mai vulnerabile la asemenea amenințări, altele decât războaiele convenționale de până acum;
- fundamentalismul islamic în zona Balcanilor este o certitudine chiar și pentru cei mai vehemenți contestatari ai săi din trecutul apropiat;
- Osama bin Laden a fost scos din joc, însă acesta a pus la punct o rețea de recrutare, pregătire, infiltrare, de asigurare logistică, cu fonduri în bănci din Uniunea Europeană;
- „Hegemonia luminată a SUA”, de fapt globalizarea, a generat teamă, invidie, neplăcere și chiar ură;
- „Forța și legitimitatea sunt esențiale pentru asigurarea ordinii, însă forța fără legitimitate produce haos, iar legitimitatea fără forță va fi răsturnată” (Cooper R., *Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI*, pagina 141);
- ordinea socială poate fi refăcută printr-un complex de măsuri, printr-o politică publică schimbată și adaptată la noile condiții, prin educație sănătoasă și un sistem judiciar pus la punct;
- terorismul, la fel ca și politica, a devenit o meserie, o profesie, chiar bine remunerată. În Cecenia ori Afganistan, uciderea unui soldat rus sau a unui ofițer S.U.A, se recompensează cu 700 de dolari, respectiv 1.700 de dolari;
- terorismul kamikaze rămâne în continuare mijlocul cel mai sigur, mai puțin costisitor, de mare efect psihologic în crearea unei adevărate isterii de masă și la îndemâna organizațiilor teroriste radicale care chiar s-au specializat în domeniu;
- se impune, mai mult ca oricând, o cooperare foarte bună la nivel global între forțele antiteroriste, o voință politică în stoparea finanțării terorismului, o aplecare a politicului spre informațiile specialiștilor în domeniu și nu în deturnarea acestora.

BIBLIOGRAFIE

- Ali Laïdi, *Efectul de bumerang*, Editura House of Guides, Bucuresti, 2007.
- Andreescu Anghel, Radu Nicolae, *Terrorism From The Big Encyclopedia of Jihad to Hamas Covenant and The White Qaeda*, în „Romanian Military Thinking”, ianuary-march, vol. 1, 2007.
- Andreescu Anghel, Radu Nicolae, *The voice of terror between ISLAMIC LOW and CIVILIZATION CONSCIOUSNESS*, în „Romanian Military Thinking”, aprilie-mai, vol. 2, 2007.
- Antipa Maricel, *Triumviratul dezastrului global. Terorism global*, Editura „Monitorul Oficial”, București, 2010.
- Babou Cheikh Anta, *Fighting the Greater Jihad: Amadu Bamba and the Founding of the Muridiyya of Senegal, 1953-1913*, Athens, Ohio, Ohio University Press, 2007.
- Berntsen Gary, *Human Intelligence. Counterterrorism & National Leadership: A Practical Guide*, Washington, Potomac Books, 2008.
- Brachman Jarret M., *Global Jihadism: Theory and Practice*, New York, Routledge, 2009.
- Burkay David, *From Muhammad to Bin Laden: Religious and Ideological Sources of the Homicide Bombers Phenomenon*, New Brunswick, NJ, Transaction Publishers, 2008.
- Eric Laurent, *Fața ascunsă a lui 11 septembrie*, Eric Laurent, Editura Vivaldi, București, 2006.
- Giulietta Chiesa, *De ce versiunea oficială despre atacul de la 11 septembrie este un fals?*, Editura Litera Internațional, București, 2007.
- Jamie King, *111 teorii de conspirație*, Editura Litera, București, 2010.
- Joseph S. Nye Jr., *Whar New World Order*, în „Foreign Affairs”, vol.71, no.2,1992.
- Mihail E. Ionescu, *După hegemonie*, Editura Scripta, București, 1993.
- Milam William B., *Bangladesh and Pakistan: Flirting with Failure in South Asia*, New York, Columbia University Press, 2009.
- Murawiec Laurent, *The Mind of Jihad*, New York, Cambridge University Press, 2008.
- Nicolae Radu, *Terrorist s Personality. Cruelty and self-control introspection*, în Revista Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, septembrie, 2011.

- Nicolae Radu, *Black Widows and the terror psychopathology*, în „Conferința Internațională PSIWORLD 2010. PSIHOLOGIA ȘI REALITĂȚILE LUMII CONTEMPORANE”, Universitatea București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, 18-21 noiembrie, 2010.
- Rougier Bernard, *Everyday Jihad: The Rise of Militant Islam among Palestinians in Lebanon*, translated by Pascale Ghazeleh. Cambridge, MA, Harvard University Press, 2007.
- Schindler John R., *Unholy Terror: Bosnia, Al-Qa'ida, and the Rise of Global Jihad*, St. Paul, MN, Zenith Press, 2007.
- Shoebat Walid, *Why We Want to Kill You: The Jihadist Mindset and How to Defeat It*, Newtown, PA, Top Executive Media, 2007.
- *** *Scopurile și motivațiile teroriștilor*, manuscris, 2011.
- Springer Devin R. and others, *Islamic Radicalism and Global Jihad*, Washington, Georgetown University Press, 2009.
- Sun Tzu, *Arta Războiului*, Editura Militară, București, 1976.
- Thierry P. Millemann, *Fața ascunsă a lumii occidentale. Secrete și legături periculoase*, Editura Tipografii, București, 2008.

